

Tallinna Ülikool

Uurimistöö

Õpetaja

Eesnimi Perekonnanimi

Tallinnas 2014

Sisukord

2	SISSEJUHATUS	3
3	ÕPETAMINE	5
4	ÕPPIMINE	7
4.1	ÕPPIMISE PSÜHHOLOOGILINE KÄSITLUS.....	7
4.2	ÕPITEOORIAD	7
5	ÕPPIMINE LOOMADE PUHUL	11
6	ÕPPIMISE JA ÕPETAMISEGA SEOTUD ISIKUD	12
6.1	ÕPETAJA.....	12
6.2	ÕPILANE	12
7	HARIDUS	14
7.1	TEADMINE	14
7.2	OSKUS	15
7.3	VILUMUS	16
8	HARIDUSE OMANDAMISE KOHT – KOOL	17
8.1	MINU KOOL.....	17
9	ÕPETAJATE, ÕPILASTE JA KOOLIDE ARV EESTIS	20
	KASUTATUD KIRJANDUS.....	22

Sissejuhatus

Õpetamine on üks vanimaid inimlikke tegevusi maailmas. Tegelikult on õpetamine omane juba loomariigi esindajatele, kiskjad õpetavad oma järeltulijaid jahti pidama, saakloomad end kiskjate eest kaitsma jne.

Inimene on õpetamisega tegelenud liigi „Homo Sapiens“ tekkimisest peale. Lastele on edasi antud teadmisi ja oskusi jahipidamiseks, kehakatete valmistamiseks, koopamaalingute tegemiseks jne. Õpetamine on vanem kui kõne, õpetada sai juba vaid ette näidates ja sama tegevust korrates.

Õpetamine on arenenud sarnaselt kogu majandamisega naturaalmajanduslikust vormist, kus ema ja isa õpetasid oma lastele kõike vajaminevat, spetsialiseeritud tegevuseks, mida viivad läbi selleks ettevalmistuse saanud inimesed – õpetajad, spetsialiseeritud kohas – õppeasutuses.

Õeldakse, et töö tegi ahvist inimese. Samas me teame, et töö tegemine vajab oskusi ja teadmisi. Kui iga ahv oleks pidanud puu otsast alla ronima ja kogu töö leiutama ja selgeks saama, siis urgentseks inimkond ikka veel Õpetamine ja seega ka õpetaja on tegevus ja tegelane, millele/kellele tänu on tegelikult ahvist inimene saanud. Kui iga ahv oleks pidanud puu otsast alla ronima ja kogu töö, mis temast inimese pidi tegema, leiutama, siis oleks kõrgtehnoloogia ikka veel kõveraks painutatud puuoksa tasemel ja inimene ei oskaks öelda, kes ta on.

Õpetaja on see, kes annab põlvest põlve edasi teadmisi, mis meist inimesed teeb. Ega asjata ei öelda, et õpetaja on maa sool – eluks hädavajalik.

Mõiste „õpetaja“ on ajaloos tähendanud inimest, kes õpetab – aitab omandada teadmisi, oskusi, annab edasi kogemusi. Õpetaja võib olla keegi, kelle kõrval oma elu veetes targemaks saab või siis keegi, kelle puhul õpetamine ongi töö ja kelle juurde kindlatel aegadel kindlates kohtades õpetust saama minnakse.

Õpetajaks on saadud saatuse tahtel või siis spetsiaalselt selleks ametiks õppides.

Eesnimi Perekonnanimi

Tänapäeval kipuvad paljud inimesed unustama, kui oluline on tegelikult õpetaja. Arvatakse, et internetist võib kõik teadmised lihtsalt leida ja omandada. Unustatakse, et on vaja kedagi, kes õpetab ka õppima, infot otsima ja seostama, probleeme lahendama, mõtlema, teadmisi kasutama. Igaüks, kes oskab guugeldada ja sedasi mistahes fakte otsida, ei oska neid veel õigel ajal, õiges kohas, õiges kontekstis kasutada.

Ka unustatakse, et kõige ise õppimine (mis ju loomulikult on võimalik) võtab hirmus palju aega ning seega aitavad õpetajad kohutavas koguses aega kokku hoida, mis majanduslikus mõttes suurt kokkuhoidu annab. Kahjuks unustavad majandusinimesed selle asjaolu alati, kui on vaja koole finantseerida ja õpetajatele palka maksta.

Järgnev kirjatükk ongi pühendatud õpetajatele ja õpetamisele. Liiga palju seostatud jutu pole mõtet otsida aga eesmärk ongi rohkem õpetajatele austust avaldada kui nende olemust maailmale seletada – las jääda midagi ka salapäraseks või siis vähemalt iseõppijatele omandamiseks.

1 Õpetamine

Õpetamine kõige laiemas tähenduses on õppimise esilekutsumine.

Enamasti peetakse õpetamise all silmas õpetaja poolt õpilasele teadmiste ja oskuste edasiandmist, nende kinnistamiseks harjutuste sooritamist ning nende omandatuse kontrollimist.

Selle kohta, mis on õpetamine ja hea õpetamine ja eriti veel hea õpetamine eri olukordades, on palju konkureerivaid teooriaid nii psühholoogia, kasvatusteaduse kui ka filosoofia vallas.

Tänapäeval peetakse õpetamisel üldiselt taunitavaks "tuupimise" kasutamist ja indoktrinatsiooni. (1)

Israel Scheffler esitab oma õpetamise mõiste analüüsis (1968) õpetamisele kolm tingimust:

- Õpetaja püüab õppimist esile kutsuda (kavatsuslikkuse kriteerium).
- Õpetaja poolt valitud strateegiad ei tohi olla õigustamatult arvatud saavutama soovitud õppimist (õigustatuse kriteerium).
- Õpetaja tegevus peab mahtuma teatud tavasid puudutavate piirangute alla (tava/mõistlikkuse kriteerium).

Kavatsuse kriteerium võimaldab pidada õpetamiseks olukorda, kus õpilased mingil põhjusel ei õpi, kuigi õpetaja nende õppimist taotleb. Kuna õpilase õppimine on rangelt võttes tema enda teha (õpilane võib otsustada mitte õppida), siis ei saa mingi tegevuse õpetamiseks pidamise kriteerium eeldada õppimist kui tulemust, vaid peab piirduma sellega, et õpetamise juurde peab kuuluma kavatsus (intentsioon) kutsuda esile õppimist. (1)

Õigustatuse kriteerium osutab eelkõige õpetaja poolt kasutatavatele meetoditele, mis ei tohi olla sellised, et nende abil ei võiks õigustatult arvata, et saavutatakse õpilase õppimine. Õigustatuse kriteerium on määratletud negatiivselt, kuna võimalikke

Eesnimi Perekonnanimi

strateegiaid õppimise saavutamise taotlemiseks võib olla mitmeid. Kuna aga pole olemas ühte õiget meetodit, siis on otstarbekas ütelda, et meetod ei tohi olla õigustamatu – vastasel juhul võiks kriteerium implitseerida üheainsa õige ja õigustatava meetodi olemasolu. (1)

Tava/mõistlikkuse kriteerium on kõige nõrgem kriteeriumidest ning ütleb, et õpetamisel peab järgima teatud üldtunnustatud tavasid, mis õpetaja ametiga kaasas käivad. Näiteks peab õpetaja käituma nii, et ta käsitleb õpilasi mõtlevate olenditena, vastab nende küsimustele, kui need tekivad vms. Õpetaja ei tohi ka näiteks õpilasi füüsiliselt karistada, käituda ebamoraalselt ega eksida muul viisil tavade suhtes, st ta peab oma tavapärast rolli mõistlikult ellu viima. Ka indoktrinatsiooni ja tuupimise vältimine võib käia siia alla, kuigi ei pruugi: tava kriteerium lubab nimelt anda täiesti erinevaid õpetamise määratlusi näiteks eri kultuurides, eri ajastutel vms, kus õpetamise tavad oluliselt erinevad. (1)

2 Õppimine

Õppimine on suunatud tegevus, mille tulemusel leiavad õppija käitumises või käitumisvõimelisuses aset suhteliselt püsivad muutused.

Õppimisest räägitakse nii inimeste, loomade kui arvutite puhul ning seda psühholoogia, filosoofia, kasvatusteaduse, informaatika jms teadusharude võtmes, mistõttu on väga raske anda ühtset õppimise definitsiooni, sh isegi ühe teadusharu piires. (2)

2.1 Õppimise psühholoogiline käsitlus

Psühholoogiateadus käsitleb õppimist märksa laiemalt, kui me seda mõistet tavaelus oleme harjunud lahti mõtestama. Õppimine ei piirdu ainult koolipingis omandatuga, vaid näiteks leiab aset juba ka millegi korduva läbitegemisel vilumuse suurendamisel, sügavatel läbielamistel või pingsal mõtlemisel. Õppimise põhisisuks on sellele vastavalt käitumises suhteliselt püsivaid muutusi põhjustavate uute kogemuste saamine. Õppimine haarab lisaks teadmiste ja vilumuste omandamisele ka suhtumise ja inimsuhete sfääri, tundeelu, eelarvamuste ja uskumuste kujunemise. Õppijale on omane teadlik püüd saada juurde uusi teadmisi ning suurendada oma vilumust mingil alal. Inimene asub kõigist elusolendeist kõrgemal tänu talle omasele õpivõimele. Õppimise tõhusust suurendab omapärane lisakasu efekt: kõik juurdeõpitav rikastab ja väärtustab varem õpitud. Uued teadmised loovad varem omandatutega liitudes peenemaid kognitiivseid struktuure, arendades ja rikastades samas ka õppija isikut.

Igapäevase stiihilise õppimise korral jääb kogemuste ja teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamine enamasti selgelt teadvustamata. Sihipärasel õppimisel toimuvad info hankimine ja süstematiseerimine ning uute käitumisviiside harjutamine ja omandamine eesmärgistatud tegevusena. (2)

2.2 Õpiteooriad

Järgnevalt ülevaade peamistest õppimisega seotud teooriatest.

2.2.1 Õppimine klassikalise tingimise teel

Vene füsioloog Ivan Pavlov märkas koerkatsetuste seerias, et loomadel algab süljeeritus juba enne toidunõu etteandmist, piisas sellest, kui katseruumi astus talitaja toiduga.

Avastatud seaduspärasust hakati nimetama klassikaliseks tingimiseks. Seda peetakse tänapäeval üheks õppimise põhiprotsessiks. Klassikalisele tingimisele toetuval õppimisel hakkab mingi neutraalne ärritaja (nt kellahelin) toimima refleksi vallandava signaalina.

Klassikalise tingimise kolmeks lähtealuseks on eristamine, üldistamine ja kustutamine. Üldistamisvõtte kasutamine e. õppimine võtab aega, et see võib kaasa tuua vigu olukorras, kus sarnased stiimulid võivad segi minna. Näiteks hüüab alguses väikelaps kõiki loomi auadeks ning alles hiljem hakkab vahet tegema kassi ja koera vahel. Õpitud üldistus säilib seda kauem, mida suurem ja selgem on eri käitumisviise tingivate stiimulite erinevus. Paljud tingreflektoorsed seosed taanduvad, kui neid ei kinnistata. Kui mingit stiimulikorrata ilma selle kinnitusega, hakkab stiimuli tähendus kaduma, kuni see mingi aja möödudes ei too enam esile tingitud refleksi.

Operantsel tingimisel ei põhjusta käitumist tingimatu või tingitud stiimul, vaid vajadus reageerida kindlal viisil. Selline vajadus lähtub alateadlikust soovist eelistada positiivset ja vältida negatiivset. Seda aga võimaldab suutlikkus õppida oma käitumise tagajärjest. Tagajärgedeks võivad olla kinnitus või karistus. Seda uuris loomkatsetega E. Thorndike. Näljane loom pandi nn probleemkasti, millest pääses välja vaid pedaalile astudes. Esimene kord astus loom pedaalile juhuslikult. Järgmiste katsete ajal leidis ta pedaali kiiremini üles. Õppimisviisi edu suurendavad harjutuskordade arv ja tasu suurus. Õpitu kinnistub seda paremini, mida harvemini ja vahendatumalt stiimulite rakendamist vajatakse, kuid õpetamise algul tuleks stimuleerida igat õiget käitumisviisi. Soovimatust käitumisest võõrutamisel tuleks oodatud tasust ilmajätmist rakendada järjekindlalt, vastasel korral tujutakse seda lünkliku premeerimisena.

(2)

2.2.2 Käitumise modifitseerimine ehk muutmine

Etapiviisilise õppimise üheks mooduseks on käitumise modifitseerimine, mida rakendatakse ettevõtetes töödistsipliini tagamiseks, koolides õpiedukuse parandamiseks,

vanglais seaduskuulelikkuse kujundamiseks jne. Käitumisviisi muutmiseks määratakse esmalt kindlaks soovitud tulemus, näiteks õigeaegne arvestuste sooritamine või vägivalda kasutamisest hoidumine. Seejärel asutakse kavakindlalt tasustama iga selle eesmärgi saavutamisele viivat sammu.

Samal kombel toimub ka klientide kinnistamine mingi müügifirma juurde. Et inimesi tooteid ostma meelitada, korraldatakse erinevaid loosimisi ja antakse välja auhindu.

(2)

2.2.3 Kognitiivne õpiteooria

Kognitiivse õpiteooria järgi on õppimises keskne koht info sisemisel ümbertöötamisel, mille tulemusena omandab inimene info vastuvõtuks, lahtimõtestamiseks ja probleemide lahendamiseks tarvilikke sisemisi mudeleid. J. Bruneri järgi tuleb õppimisel lahendada kolm põhiküsimust. Esiteks kuidas uus teadmine omaks võtta. Teises faasis toimub teadmiste transformatsioon, mille käigus modifitseeritakse varasemaid teadmisi nõnda, et need sobiksid uutega kokku. Kolmandaks tehakse kindlaks, kas transformatsioon sobib uute teadmistega.

Õppimine on inimese kõigi psüühiliste protsesside koostoime. Õppija pole stiimuleile alistuvalt reageerija, vaid info teadlik läbitöötaja. See tähendab, et pole tähtis pole õppimise väline juhitavus, vaid iseõppimine. Oluline on taip, uute teadmiste hankimine ja ühendamine varasematega, mõistete moodustamine, abstraktne mõtlemine.

Õppimise kognitiivset protsessi võib vaadelda ka vaimse tegevuse operatsioonide jadana: enesehäälestamine, tähelepanu koondamine, tajumine, teabe vastuvõtt, teabe mõistmine, meeldejäätmine, meeldetuletamine, õpitu kasutamine, lõplik omandamine.

(2)

2.2.4 Konstruktivistlikud õpiteooriad

Konstruktivistlikud õpiteooriad on edasiarenduseks kognitivistlike õpiteooriate piažeelelikest ja võgotskilikest suundadest. Kuigi puudub ühtne konstruktivistlik õpiteooria, siiski on nende puhul ühine vastandumine biheivioristlikele teooriatele ning arusaam, et õppimine pole mitte informatsiooni pelk vastuvõtmine ärritustele

reageerimise kujul, vaid pigem mõistevõrkude konstrueerimine vastuvõetava informatsiooni paremaks liigendamiseks. Seejuures räägitakse kohandumisest ehk akkommodatsioonist ja hõlvamisest ehk assimilatsioonist. Konstrueerimise alusena tõlgendatakse kognitiivistlike õpiteooriate vaimus kognitiivset dissonantsi, see tähendab õppija sisemist aktiivsust välise infoga suhestumisel.

Radikaalsed konstruktivistid arvavad, et kogu meie arusaam maailmast sõltub meie kasutatavast mõistestikust ning on oma olemuselt meie endi poolt konstrueeritud. Vastavalt arusaamale selle konstrueerituse iseloomust on olemas sotsiaalse konstruktivismi ja keelelise konstruktivismi eestkõnelejad.

Konstruktivistlike õpiteooriate järgi on kasvatusteaduse vaates vajalik kujundada õppeprotsess niimoodi, et rõhutatakse õpilastes huvi tekitamisele õpitava vastu, nende sisemisele motivatsioonile ja ei pakuta neile valmisteadmisi, vaid soositakse avastusõpet, õppimist läbi praktika ja selle üldistamise teel (n-õ õpipoisi mudel).

(2)

2.2.5 Humanistlik õpiteooria

Humanistlikule psühholoogiale iseloomulik õppimise tõlgendus peegeldub selle psühholoogiasuuna nn kogemusliku õppimise käsituses. Nagu humanistidele kõiges omane, püütakse ka õppimise tõlgendamisel esitada säärane avatud mudel, mis oleks vaba mis tahes laadi reduktsionismist. Nad väidavad, et õppimine on uute kogemuste, tõlgenduste, mõtestamiste, oletuste, prognooside, analüüside, üldistuste katkematu ahel.

Kogemusliku õppimise käsitluse järgi on õpiviisid isikuti varieeruvad. Iga õppija toob koolitusse oma ainulaadse kogemuspagasi ning nende kogemused võivad nii teoreetilist kui praktilist õpet oluliselt rikastada.

(2)

3 Õppimine loomade puhul

Infusooridelgi on elementaarne õppimisvõime.

Järgnev loend annab tunnistust instinktidel rajanevast õppimisvõimest.

Vihmaussid õpivad 150 elektrilöögi järel pöörduma T-kujulises torus ohutusse poole; ümberõppimiseks teisele poole läheb neil juba vähem kordusi tarvis.

Töomesilane toidab nukke, puhastab ja kaitseb taru, hangib toitu, ehitab kargi. Samas jätkab ta kärjenektari täitmist ka pärast seda, kui selle põhi on läbi lõigatud.

Mõned ahviliigid kasutavad 11 tööriista.

Koerad õpivad elektriketi abil kiiresti selgeks, et iga mööduva krantsi peale ei tule haukuda. (2)

4 Õppimise ja õpetamisega seotud isikud

Nagu paljude teiste inimtegevuse valdkondade puhul, on ka õppimise ja õpetamisega seotud vähemalt kaks osapoolt:

- see kes õpetab ehk õpetaja
- see keda õpetatakse ehk õpilane

4.1 Õpetaja

Õpetaja on isik [Illustratsioon 1], kes teisi õpetab või kasvatab, aidates õpilastel omandada teadmisi või oskusi. Õpetaja ehk pedagoog on ühtlasi elukutse. (3)

Illustratsioon 1 Codex Manesse Schulmeister von Esslingen (3)

4.2 Õpilane

Õpilane on isik, kes õpib õpetaja juhendamisel kas haridusasutuses või eraviisil. (4)

4.2.1 Õpilaste liigid

Lähtudes kooli liigist või kooliastmest, liigitatakse õpilasi tavaliselt järgmiselt:

- Eelkooliõpilane on tavaliselt viie- kuni seitsmeaastane laps, kes käib eelkoolis ehk läheb järgmisel aasta esimesse klassi
- Algkooliõpilane on laps, kes käib 1.-4. klassis.
- Põhikooliõpilane on laps, kes käib 5.-9. klassis. Selle all võib käsitada ka last, kes käib 1.-9. klassis.

Eesnimi Perekonnanimi

- Keskkooliõpilane on isik, kes käib keskkoolis ehk gümnaasiumis ehk 10.-12. klassis. Keskkooli lõpetajat nimetatakse abituriendiks.
- Üliõpilane ehk tudeng on isik, kes käib ülikoolis.
- Kutsekooliõpilane on isik, kes käib kutsekoolis.

(4)

5 Haridus

Haridus on õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste ja vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteem, mida ühiskond tunnustab ning mille omandatust ta kontrollib.

- Hariduseks võidakse nimetada teadmiste jne omandamist mõnes spetsiifilises valdkonnas, aga ka eluks vajalike kogemuste omandamist laiemas tähenduses, st pigem üldist ning ühiskonna poolt suunatud sotsialiseerumise ja kultuuriga kohanemise protsessi.
- Hariduseks nimetatakse ühtlasi sel viisil omandatud või omandatavaid teadmiste, oskuste ja vilumuste süsteemi ennast (nt kui räägitakse kellegi haridusest vms).
- Haridus on kultuuri funktsioon ja vastupidi.

Haridust kõige otsesemas tähenduses omandatakse õppeasutustes.

(5)

5.1 Teadmine

Teadmised hõlmavad kõik need kirjeldused, hüpoteesid, mõisted, teooriad, printsiibid ja protseduurid, mis mõistliku kindluse astmega on tõesed või vastavalt kasulikud (kuid ei pruugi nendega piirduda).

Teadmisi jagatakse traditsiooniliselt kogemuslikeks ja mõistuslikeks, kuigi suurem jagu teadmisi sisaldab jooni mõlemast.

Teadmised kõige tavalisemas mõttes on põhjendatud uskumused tegelikkuse kohta. Üks viis teadmiseni jõuda ja neid verifitseerida on tugineda traditsioonile või üldtunnustatud autoriteetidele. Teadmised võivad põhineda ka institutsionaliseeritud ilmalikul või vaimulikul autoriteedil, näiteks riigi või kiriku arvamustel. Teadmiste puhul võib aga autoriteediks pidada ka mõnda inimese võimet, nt mõistust, intuitsiooni, meeli vms.

Teadusliku teadmise standardjuhiks on kogemuslik teadmine koos selle üldistustega. Sellise teadmiseni jõudmise lihtsaim viis on tugineda vaatlustele ja eksperimentidele. See on ka teadusliku meetodi kõige klassikalisem ja rõhutatum iseloomujoon.

Teadmiseni võib aga jõuda ka arutluste teel. Arutlused võivad lähtuda kas aksioomidest,

autoriteetide arvamustest või teaduse tulemustest. Neid võidakse vaatluste ja katsete abil kontrollida või mitte. Sestap sisaldab teaduslik teadmine nii teoreetilist kui ka praktilist komponenti.

Teadmine võib olla kas faktiline või järelduslik. Faktiteadmine põhineb otsesel vaatlusel. Ta ei ole vaba ebakindlusest, sest võivad esineda vaatlus- või tõlgendusvead ning meeli saab illusioonidega petta. Järelduslik teadmine põhineb arutlustel lähtudes faktidest või olemasolevast järelduslikust teadmisesest, näiteks mõnest teooriast.

Teaduslikuks teadmiseks tuleb pidada aga ka loogika seaduste või matemaatika tõdede teadmist, mida ei saa aga kuidagi eksperimentaalselt kontrollida.

(6)

5.2 Oskus

Oskus on õpitud võime saada soovitud tulemusi. Oskusteks nimetatakse nii üldisi võimeid mingites tegevustes kui ka asjatundlikkust konkreetsel erialal.[1] Näiteks on tööoskustest ajahaldus, meeskonnatöö, enese motiveerimine ja juhtimisoskus üldised, spetsiifilised oskused nagu oskus konstrueerida rõivalõikeid või oskus käsitseda 3D-graafikaprogrammi on kasulikud aga vaid kindlal erialal.

Sageli räägitakse oskustest töö, elukutse ja ametikoha kontekstis. Tänapäeva majandus nõuab inimestelt laia valikut oskusi, kuna tehnoloogia aina laiema kasutussevõtu tulemusel muutub ka töö iseloom. Teisalt on paljudel ametikohtadel tarvis üldoskusi nagu arvutioskus, autojuhtimine ja keeled.

Ehkki oskus on tavaliselt harjutamise ja praktika tulemus, võib see teatud tingimustel olla ka alateadlik. Nii ei teadvustata sageli, kuidas toimib oskus hoida tasakaalu või hinnata värvide omavahelist sobivust. Samas on ka niisuguse oskuse taga sisseharjunud võttestik ja treenitud meeled.

Oskusi rühmitatakse mitmeti. Nii kõneldakse akadeemilistest ja mootorsetest oskustest, keele- ja arvutioskustest, suhtlusoskus(t)est jms.

Oskused võivad aeguda, kui need on seotud elualadega, mis on ühiskonnast kadunud, või tehnikaga, mida enam ei kasutata. Oskusi on võimalik ka kaotada, kui neid pikka aega ei

praktiseerita. Eriti kehtib see teadlikult õpitud oskuste kohta. Siiski arvatakse sageli, et kord õpitud oskuste meenutamine toimub kiiremini ja ladusamalt kui päris uue oskuse omandamine.

(7)

5.3 Vilumus

Vilumus on harjutamise tulemusel tekkinud tegevuse osaline automatiseerumine, inimene ei pea jäägitu tähelepanuga oma operatsioonile keskenduma. Vilumusega vabanenud tähelepanu võib kasutada muuks otstarbeks, näiteks tegevuse kvaliteedi suurendamiseks.

Vilumusi on nelja liiki: sensoorsetes vilumustes on kesksel kohal meeleeelundite töö. Näiteks värvuse eristamine, silmamõõt, toidu lõhna ja maitse määratlemine. Motoorsed on kõik liigutusvilumused, sensomotoorsed vilumused kujunevad kahe erineva liigi liitumisel. Neid läheb vaja väga paljudes erinevatel aladel: ujumine, autojuhtimine, klaverimängimine jne. Intellektuaalsed vilumused on vaimse töö vahendid: lugemine, kirjutamine, probleemide lahendamine.

(2)

6 Hariduse omandamise koht – kool

Kool (<lad<kr scholē 'puhkus') on kindla koolikorra ja õpilaskonnaga õppe- ja kasvatusasutus, kus õpilased omandavad õpetaja juhendamisel teadmisi, oskusi ja vilumusi.

Illustratsioon 2 Vana koolituba

Eesti keeles kasutatakse sõna kool sageli õppeasutuse [Illustratsioon 2] sünonüümina, kitsamas tähenduses tähendab see sõna ka koolimaja. Osaliselt on selle sõna kasutusvaldkond algsest põhitähendusest kaugenenu – elukool, koertekool, puukool.

(8)

6.1 Minu kool

Tallinna Lilleküla Gümnaasium [Illustratsioon 3] on omanäoline, modernne ja turvaline õppeasutus, mis võimaldab hariduse omandamist ning õpilaste võimetekohast arengut nii põhikoolis kui gümnaasiumis.

Illustratsioon 3 Tallinna Lilleküla Gümnaasium (9)

Kooli tunnuslause on "Teadmiste toel tegusaks".

Meie eesmärgiks on vaimsus, haritus ja eetilisuus.

Koolis on selle loomisest peale pööratud suurt tähelepanu loodusteaduste õpetamisele (bioloogiakallakuga klassid, valikained, projektid, õppekäigud jne).

Teiseks kooli tunnuseks on olnud informaatika. Viimastel aastatel oleme olnud IKT valdkonnas eeskujuks paljudele koolidele Eestis ja jaganud kogemusi ka välismaa koolidele. Koolis on olemas kõik kaasaegsed infotehnoloogilised vahendid (mobiilsed arvutiklassid, interaktiivsed tahvlid, andmekogurid, meediavahendid, digitaalne ilmajaam jne). Uusi infotehnoloogilisi võimalusi tundide läbiviimisel tutvustab haridustehnoloog ajaveebis.

Eelnevast lähtudes on gümnaasiumiastmes praegu 3 õppesuunda:

- reaalmajandus,
- humanitaar-meedia ja
- loodusteadused ja rekreatsioonikorraldus.

Nooremas kooliastmes tegutsevad spordi- ja inglise keele klassid. Vanemate soovil töötab pikapäevarühm.

Eesnimi Perekonnanimi

Huvijuhi ja õpilasesinduse eestvedamisel on koolis hästi organiseeritud ja mitmekesine tunniväline tegevus, millega saab lähemalt tutvuda 11. klasside meedia ajaveebi lugedes.

Koolis on väga head tingimused sportimiseks: suur ja kaasaegne võimla, aeroobikasaal, jõusaal, staadion ja pallimänguväljakud. Kooli spordiuudiseid saab lugeda spordi ajaveebist.

(9)

7 Õpetajate, õpilaste ja koolide arv Eestis

Osades riikides on makstud kallist raha, et vähendada õpilaste arvu klassis. Eestis on vähenenud sündivus ja väljaränne seda meie eest ise teinud, sest koolide ja õpetajate arv on langenud aeglasemalt kui õpilaste arv.

Ja nii me näemegi, et praegu on ühe õpetaja kohta 10 õpilast, aga 15 aasta eest oli neid 13,3. (10)

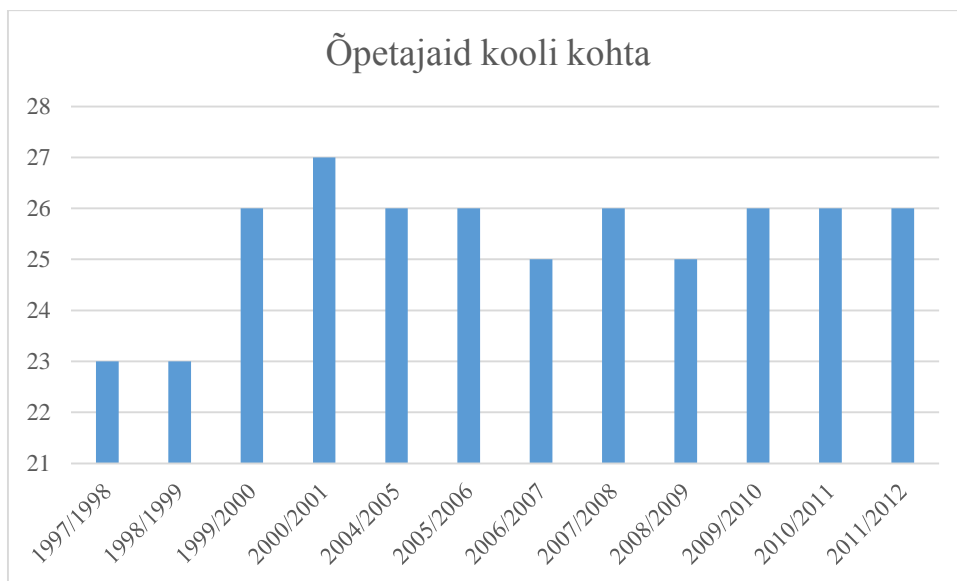
1990ndatest aastatest alates on Eestis langenud nii kooliõpilaste kui koolide arv.

Kas kooliõpilaste arv seoses vahepeal tõusnud sündide arvuga ka stabiliseerub, näitab tulevik. Koolide arv langes kümnekond aastat tagasi üsna hoogsalt, ent viimane kümnend on koolide arv langenud üsna vähe. (11)

Tabel 1 Koolide, õpetajate ja õpilaste arv Eestis

õppeaasta	õpetajate arv	õpilaste arv	üldhariduskoolide arv
1997/1998	16880	224086	730
1998/1999	16919	223660	722
1999/2000	18434	222200	706
2000/2001	18278	218555	685
2004/2005	15974	190879	604
2005/2006	15827	180963	603
2006/2007	15183	170994	601
2007/2008	15039	161961	589
2008/2009	14682	154481	582
2009/2010	14701	149641	575
2010/2011	14394	145939	561
2011/2012	14263	142983	556

Eesnimi Perekonnanimi

Illustratsioon 4 Õpetajate arv Eesti koolis

Kasutatud kirjandus

1. **Vikipeedia.** Õpetamine. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 12. 3 2013. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Õpetamine>.
2. —. Õppimine. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 10. 3 2014. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Õppimine>.
3. —. Õpetaja. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 7. 8 2013. a. [Tsiteeritud: 10. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Õpetaja>.
4. —. Õpilane. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 12. 6 2013. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Õpilane>.
5. —. Haridus. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 27. 1 2014. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Haridus>.
6. —. Teadmised. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 10. 5 2014. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Teadmised>.
7. —. Oskus. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 5. 10 2013. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Oskus>.
8. —. Õppeasutus. *Vikipeedia*. [Võrgumaterjal] 8. 5 2014. a. [Tsiteeritud: 11. 6 2014. a.] <http://et.wikipedia.org/wiki/Õppeasutus>.
9. **Tallinna Lilleküla Gümnaasium.** Meie kool. *Tallinna Lilleküla Gümnaasium*. [Võrgumaterjal] 2014. a. <http://www.lillekyla.edu.ee/index.php/school>.
10. **Koorits, Vahur.** GRAAFIK: Õpilaste arv õpetaja kohta on järjest langenud. *Delfi*. [Võrgumaterjal] 6. 3 2012. a. [Tsiteeritud: 10. 6 2014. a.] <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/graafik/graafik-opilaste-arv-opetaja-kohta-on-jarjest-langenud.d?id=64030637>.
11. —. DELFI GRAAFIK: Eestis langeb nii koolide kui õpilaste arv. *Delfi*. [Võrgumaterjal] 22. 4 2012. a. [Tsiteeritud: 10. 6 2014. a.]

Eesnimi Perekonnanimi

<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/graafik/delfi-graafik-eestis-langeb-nii-koolide-kui-opilaste-arv.d?id=64043081>.